

**Wat
met de
regie?**

Ronde-tafel gesprek

ACEC

ACEC

Division Ruisbroek Afdeling

Chaussée de Ruisbroek, 445

WETSVORSTEL, inhoudende machtiging van de staat tot de ont-eigening -ten algemenen nutte- van ondernemingen waarvan de eigenaars hun verbintenissen inzake tewerkstelling niet nakomen, of die met ontmanteling worden bedreigd, en tot het onderwerpen hiervan aan een statuut van nationale of gewestelijke regie.

Artikel 1 : De staat kan, ten algemenen nutte, ondernemingen onteigenen, die hun verbintenissen niet nakomen op het vlak van de tewerkstelling, of die met ontmanteling worden bedreigd.

Artikel 2 : Het bedrag van de compensatievergoedingen zal worden vastgesteld volgens bij Koninklijk Besluit vastgestelde modaliteiten. Peking zal gehouden worden met beschikbare gegevens, inbegrepen de beurswaarde van het kapitaal, indien het gaat om gekwoteerde ondernemingen, en inbegrepen het totaal aan vorderingen van de staat ten overstaan van ondernemingen en eigenaars. De schadeloosstelling kan gebeuren door het verlenen aan de aandeelhouders van waarden, als ekwivalenten van titeis van de Openbare Schuld.

Artikel 3 : De ondernemingen waarover de belgische staat de controle verwerft onder deze voorwaarden, zullen het statuut krijgen van een nationale of gewestelijke regie. De modaliteiten terzake zullen worden vastgesteld bij Koninklijk Besluit. Er zal terzake ook worden gedelibereerd in de Kabinetsraad, en de vertegenwoordigers van de economische en sociale interprofessionele organisaties zullen worden gehoord.

Rekening zal worden gehouden met de noodzaak, de ontwikkeling van deze ondernemingen te bevorderen. Daarom zullen ze de nodige zelfstandigheid van handelen hebben, en de nodige financiële middelen tot hun beschikking krijgen. Rekening zal worden gehouden met de noodzaak aan de syndikale organisaties de bevoegdheid tot

kontrole te verlenen waardoor ze in staat zullen worden gesteld de belangen van het in deze ondernemingen tewerkgestelde personeel daadwerkelijk te verdedigen, en meer bepaald voor wat het behoud en de ontwikkeling van het peil van de tewerkstelling aangaat.

L.VAN GEYT, kamerlid
M.LEVAUX, kamerlid
N.DINANT, kamerlid
A.DELRUE, kamerlid

DE ONTWIKKELING.

In de loop van de laatste jaren diende de openbare macht herhaaldelijk over te gaan tot de overname van met sluiting bedreigde ondernemingen, teneinde ze in bedrijf te houden. In de huidige crisis groeit het aantal ondernemingen, die bij gebrek aan een soortelijke ingreep praktisch veroordeeld zijn te verdwijnen of ontmanteld te worden, vaak ondanks aangegane verbintenissen van de eigenaars inzake tewerkstelling.

De huidige wetgeving laat dergelijke ingrepen slechts toe door middel van een overeenkomst tussen de staat en de eigenaars (of de financiële of industriële groep die de uitbatende maatschappij controleert), wat de noodzakelijke tussenkomsten kan doen uitstellen of tegenwerken. Het huidige voorstel wil aan deze toestand een einde maken, door de staat de machtiging te verlenen over te gaan tot onteigeningen - ten algemeenen nutte - van die ondernemingen waarvan de eigenaars hun verbintenissen inzake tewerkstelling niet nakomen of die bedreigd worden met ontmanteling.

De onteigening ten algemeenen nutte is een in de grondwet voorziene maatregel (artikel 11) en een hele reeks wettelijke schikkingen regelden de toepassing ervan voor verscheidene gevallen : mijnen, groeven, verkeersverbindingen, urbanisme, enzovoort....

Door de staat machtiging te verlenen tot het onteigenen van de ondernemingen waarvan de eigenaars de aangegane verbintenissen inzake tewerkstelling niet nakomen, wil het huidige voorstel bijdragen tot de oplossing van de problemen die in de huidige periode steeds akuter worden. In dit verband citeren we twee voorbeelden : ACEC en Glaverbel.

Toen de Amerikaanse maatschappij Westinghouse de controle over de ACEC-bedrijven verwierf (Ateliers de Construction Electrique de Charleroi) in 1969, hechtte de Belgische regering haar goedkeuring hieraan, op zeer precieze voorwaarden : behoud en ontwikkeling van het peil van de tewerkstelling, promotie van de onderneming op technisch en wetenschappelijk vlak. Formeel werden terzake verbintenissen aangegaan, zowel door Westinghouse als door ACEC zelf. Deze verbintenissen werden echter niet nageleefd : het aantal tewerkgestelden nam voortdurend af, bepaalde bedrijfsactiviteiten (kabelfabrikage, onderzoek op gebied van kernenergie) werden aan andere firma's overgedragen en recente informatie doet ons vrezen dat de ontmanteling van de onderneming eventueel zou worden verdergezet onder begunstiging van de voorgenomen overdracht van ACEC door Westinghouse aan de groep EMPAIN.

Met betrekking tot Glaverbel - onderneming die sinds 1972 wordt gecontroleerd door de Franse groep B.S.N. - werd een protocol-akkoord ondertekend op 25 februari 1974 door de regering en de onderneming, ter gelegenheid van het buiten bedrijf stellen van de oven van Gilly.

Dit akkoord zou moeten leiden tot nieuwe arbeidsplaatsen ter compensatie maar het wordt nu al in vraag gesteld, en toen onlangs ook de oven van Lodelinsart buiten bedrijf werd gesteld, weigerde B.S.N. soortgelijke verbintenissen aan te gaan.

In beide gevallen blijkt dat de multinationals die de ondernemingen controleren of zich klaar maken om haar over te nemen, bereid zijn om de minst rendabele delen aan de staat over te laten, en daarbij natuurlijk ook de verplichtingen op economisch, financieel en sociaal vlak, in het kader van het behoud van de tewerkstelling.

Dit wetsvoorstel wil de staat de mogelijkheid bieden een einde te maken aan dit soort operaties, die slechts leiden tot een etappe-gewijze ont-

A L'ÉC
NEAU D'EMBAUCHE

manteling op kosten van de ondernemingen die een belangrijke rol spelen in het economisch leven van ons land. De staat zou een effectieve controle kunnen uitoefenen over het geheel van deze ondernemingen, hun rendabele elementen inbegrepen.

De door de staat onder deze voorwaarden overgenomen ondernemingen zullen het statuut krijgen van een gewestelijke of nationale regie.

Door deze formule zullen economische entiteiten, die de beschikking hebben over technische kaders en waardevol direktiepersoneel, in staat zijn om hun zelfstandigheid van handelen terug te vinden en gesteund door de openbare macht, en zonder hindernissen als gevolg van de controle door de multinationals, hun activiteiten verder kunnen zetten en ontwikkelen of uitbreiden in sectoren waar een grote toekomst nog tot de mogelijkheden behoort.

Tegelijkertijd zullen de syndikale organisaties de mogelijkheid hebben om hun kontrolerecht beter te doen gelden, meer bepaald voor wat betreft de gewaarborgde tewerkstelling.

RONDE TAFEL GESPREK OVER DE "REGIE".

Deelnemers aan dit gesprek waren :

- Robert Blansaer, hoofdafgevaardigde van het A.B.V.V. in ACEC-Gent,
- Eric Van Assel, gewestelijk sekretaris van de Centrale van Metaalbewerkers van het A.B.V.V. te Gent,
- Pierre Joye, ekonomist,
- Piet Frantzen, ekonomist,
- Louis Van Geyt, voorzitter van de Kommunistische Partij van België,
- Bob Francis, journalist bij "De Rode Vaan",

Gespreksleider was Jef Turf, ondervoorzitter van de K.P.B.

o o o

Jef Turf : Rond deze tafel is er wellicht niemand die twijfelt aan de structurele aard van de crisis die we tans meemaken. Vijf miljoen werklozen in de kapitalistische landen van Europa, twintig miljoen werklozen in de ontwikkelde kapitalistische wereld. De crisis vindt bovendien volledig haar oorsprong in deze wereld overheerst door de grote monopolies. In de landen met een socialistische ekonomie beschikt men over de middelen om de weerslag ervan op te vangen. In België dragen sommige karakteristieken van de ekonomie bij tot een versterking van het kisisverschijnsel.

Tijdens de zestiger jaren werden immers de deuren wijd opengegooid voor de grote multinationals. Er was een dogma dat overleven slechts mogelijk was als bijhuis van één of andere wereldgigant. Zo werd een aanzienlijk deel van ons nationaal industriepark overgeheveld naar multinationals.

Dat heeft als nadelig gevolg gehad ten eerste, dat de beslissingen inzake investeringen, inzake uitbreiding of beperking, werden genomen ver weg van ons land en dat de research, de prototypes, ontwikkeld werden buiten

ons land, zodanig dat wij eigenlijk in een semi-koloniale positie verzeild geraakten. Bovendien was onze industrie in grote mate gericht op de produktie van half-afgewerkte produkten, die dan nog uitgevoerd werden voor een groot percentage naar de ons omliggende kapitalistische landen, die nu ook getroffen zijn door de crisis en die voor onze uitvoer nog bijkomende moeilijkheden kreëren.

Dat alles heeft geleid tot een reeks sluitingen van bedrijven, bedreiging met sluiting, en een reeks gebeurtenissen die de werkloosheid in een onrustwekkende mate hebben doen toenemen.

Het is in die omstandigheden dat in de arbeidersbeweging de idee gegroeid is van de ontwikkeling van het openbaar industrieel initiatief. Ik verwijs naar de stelling van het A.B.V.V., dat een sterke holding eist, die in staat moet zijn een konkurrentiële positie in te nemen ten overstaan van de privé-nijverheid. De opvatting die tot uiting komt in de regeringsvoorstellen omtrent de openbare holding, de gewestelijke ontwikkelingsmaatschappijen en het openbaar industrieel initiatief zou men als volgt kunnen kenmerken : zwakke, verlieslijdende sectoren overhevelen naar de gemeenschap zodanig dat de winstvoet van de bedrijven die in handen blijven van het privé-kapitaal, verhoogd wordt. Dat is de opvatting van het patronaat en de regering.

Dat is zeker niet de opvatting van de arbeidersbeweging, waar men er niets voor voelt alleen zwakke sectoren over te hevelen naar het gemeenschapsbezit. Daarom is de idee gegroeid aan de hand van de konkrete problemen die zich voordeden in enkele sectoren -ik denk hier vooral de laatste maanden, aan ACEC, Fabelta en Glaverbel- van niet de verlieslijdende bedrijven, of de verlieslijdende gedeelten ervan, maar het geheel van die bedrijven over te hevelen naar de openbare sektor in de mate dat ze bedreigd worden met sluiting, of in de mate dat ze bedreigd worden eventueel met overheveling naar andere multinationals, die evenmin waarborgen bieden voor het behoud van de tewerkstelling. Er is in dat verband een hele discussie aan gang gekomen - discussie die zeker nog niet gedaan is. Er is een interessant element bijgekomen door het indienen van een wetsvoorstel, ondertekend door o.m. kameraad Louis Van Geyt, een wetsvoorstel dat de staat wil machtigen bedrijven te onteigenen voor het algemeen nut, daar waar de eigenaars hun verbintenissen inzake tewerkstelling niet nakomen en die met ontmanteling worden bedreigd, om ze het statuut van nationale of gewestelijke regie te verlenen.

Louis Van Geyt : Ik heb het wetsvoorstel ingediend dat werd uitgewerkt, zoals Jef Turf het zei, in functie van een reeks recente problemen en strijden, en onder meer op basis van adviezen van diverse kameraden, onder wie Pierre Joye die hier aanwezig is, wat betreft de technische, economische en juridische structuur.

Het wetsvoorstel heeft voornamelijk tot doel een wettelijke procedure mogelijk te maken waardoor die bedrijven, die bedreigd worden door ontmanteling, of waar de tewerkstelling vermindert, te onteigenen volgens een procedure die al zeer lang van toepassing is in ons land wat betreft bijvoorbeeld de openbare werken, de huisvesting en dergelijke meer : onteigening voor het openbaar nut volgens de grondwet van 1830. Er is wel een grondwettelijke basis voor de onteigening, uitgaande van dewelke men voor openbare werken of voor plannen van aanleg, gronden of eigendommen kan onteigenen. Er zijn ook andere voorbeelden, maar het is vooral in die sektor dat er een lange traditie bestaat van onteigening. Onteigening kan alleen gebeuren als het openbaar nut kan ingeroepen worden.

Ik ben van mening -en ik geloof dat dit vandaag in de arbeidersbeweging en ook in andere lagen een zeer verspreide mening is- dat wanneer de tewerkstelling of het economisch potentieel van belangrijke sectoren of gewesten rechtstreeks aangetast wordt door machtige, kapitalistische groepen, het algemeen belang dan in het gedrang komt en dat het dus volkomen verantwoord is te spreken van een onteigening voor het openbaar nut. De grondwet spreekt ook van een juiste vergoeding - een akkurate vergoeding in geval van onteigening. Het wetsvoorstel voorziet trouwens dat de eigenaars van dergelijke bedrijven -die dus tekort schieten inzake tewerkstelling- zouden kunnen vergoed worden door het toekennen van obligaties van staatsleningen, op basis van een bedrag dat zou berekend worden uitgaande van de beurskoersen van de aandelen maar met aftrek bvb. van de leningen die de staat, eventueel door bemiddeling van diverse parastatalen, zou toegestaan hebben aan die firma's. Dat is het mechanisme, maar de draagwijdte van dit voorstel is eigenlijk het voornaamste. Men zou kunnen zeggen "hoe komt men er toe een dergelijk voorstel te doen, wanneer op het eerste zicht in ons land op verre na geen politieke meerderheid bestaat om het beginsel van de onteigening van kapitalistische groepen te aanvaarden". Ik geloof nochtans dat tengevolge van de verscherping van de crisis, het voorstel brede weerklank kan vinden in het geval van bepaalde belangrijke belgische bedrijven die ten tijde van de betrekkelijke kapitalistische expansie, door de belgische financiële groepen werden afgestaan aan multinationals, met de

daadwerkelijke goedkeuring en steun van de Belgische regeerders.

Vandaag is er immers een kentering in de toestand gekomen. Zeer brede lagen van de bevolking, ook lagen die ideologisch en politiek zeer ver staan van de linkerzijde van de arbeidersbeweging, vragen zich af in welke mate het normaal is of te verrechtvaardigen, die machtige en onbereikbare multinationals gewoon te laten begaan, wanneer zij heelder sectoren van die bedrijven willen uitschakelen, honderden en duizenden betrekkingen afschaffen, de researchcentra ontmantelen, en dies meer.

Wij geloven dan ook dat vandaag de idee, die aan de basis ligt van het voorstel, begint te beantwoorden aan een politieke werkelijkheid, een politieke mogelijkheid, en we vinden hier een bewijs van in het bijzonder krasse geval van Westinghouse-ACEC. Wanneer enkele jaren geleden ACEC werd overgenomen door Westinghouse had de K.P., en met haar een beperkte linkse minderheid in het A.B.V.V. en de B.S.P., een oplossing in het genre van de regie voorgesteld. Vandaag, gezien de ervaring, wordt de idee van de regie niet alleen bijgetreden in veel bredere A.B.V.V.- en B.S.P.-kringen, maar wordt zij ook, volgens een officiële verklaring van de A.C.V.-delegaties van alle zetels van de ACEC door deze laatste als een mogelijke oplossing weerhouden. Wij denken dan ook dat ons voorstel vandaag dient beschouwd als een poging, niet zozeer om een idee sympathiek te maken, maar wel om een oplossing aan te bieden, die politiek haalbaar is indien de rechtstreeks betrokken sociale en politieke krachten kunnen overtuigd worden om haar gezamenlijk na te streven in de drie gevallen die aangehaald werden door Jef Turf : ACEC-Westinghouse, Fabelta-AKZO, Glaverbel-B.S.N.

Jef Turf : Daarmee is het probleem dan geschetst. We zien ongeveer het terrein, het kader binnen dewelke het probleem zich stelt. Maar ik geloof toch dat het ook nuttig zou zijn te onderzoeken, in de mate dat wij dit kunnen, of zo'n regie leefbaar is. Ik weet wel dat, wanneer men spreekt over de regies, men denkt aan buitenlandse voorbeelden zoals Renault, maar ik geloof dat we niet zo ver moeten kijken. Naast het ACEC-bedrijf in Gent bestaat er een regie, een overheidsbedrijf - een elektriciteitscentrale - die zeer goed funktioneert. Maar er is natuurlijk nog een verschil tussen een elektriciteitscentrale die een monopoolpositie heeft in een stad, en de regie van een bedrijf zoals ACEC waar industriële produkten worden gefabriceerd en waar belangrijke investeringen gebeurd zijn voor het produceren van turbines.

Robert Blansaer : We hebben een aantal binnen- en buitenlandse voorbeelden van regies, die in het kapitalistische systeem normaal kunnen functioneren. Ik denk aan Frankrijk, aan Oostenrijk, en het voorbeeld van de Gentse centrale is aangehaald op het binnenlandse vlak. Het probleem is wel een produkt te maken dat moet vervaardigd én verkocht worden. Dan komen we op het terrein van de markt, zowel voor het binnenland -voor België- als voor de hele wereld. En dan zitten we meteen met het probleem van de regie, als een staatsbedrijf zou opgericht worden, die haar concurrentiepositie moet kunnen verdedigen op wereldvlak, want het is gemakkelijker elektriciteit te verkopen dan turbines. Maar ik zou de opmerking willen maken dat, ten eerste op onze eigen markt in België al een ruime mogelijkheid ligt. Ik zou willen verwijzen naar het verslag van Renard in 1954 voor het A.B.V.V. waarin hij voorstelde de energiesector, alle elektriciteitscentrales van heel België, te nationaliseren. Als we bekijken dat in de grond de aandeelhouders in die sector vooral vreemdelingen, vooral Fransen zijn, dan merken we dat de apparatuur, waarmee zij werken, de turbines die gebruikt worden in de centrales, meestal geleverd worden door franse firma's. Er worden zeer weinig turbines gemaakt bij ACEC voor de eigen belgische markt. Op onze eigen markt ligt er dus al een ruime mogelijkheid om turbines te maken, en als ze gemaakt zijn, ook te onderhouden en te vervangen. Dus, als we zouden er in lukken de idee van Renard van 1954 te verwezenlijken, dan zit er al een mogelijkheid op onze eigen markt te leveren.

Ten tweede hebben we dan nog een mogelijkheid : daar we in België toch wereldberoemd zijn voor onze universiteiten (zowel van Leuven, Brussel als Gent) zijn we dan niet bekwaam om met onze eigen mensen, die uit onze eigen universiteiten komen, onze economie te leiden. Het is maar al te gemakkelijk voor buitenlandse bedrijven onze universiteiten te komen afschuimen en onze beste krachten weg te halen. Ik geloof in een nationale regie van ACEC, waar het mogelijk zou zijn de energiesector te nationaliseren en er een nauwere samenwerking zou kunnen bestaan met de research van onze universiteiten. De universiteiten worden ook gespijsd door de openbare sektor en een nauwere samenwerking moet het mogelijk maken voor de producenten te concurreren op de Belgische markt, de Europese markt en de wereldmarkt.

Pierre Joye : Dat de idee van een regie van belanprijke bedrijven ingang vindt is positief te noemen om twee redenen : ten eerste, omdat die idee helpt om de geldigheid van het privaat bezit te kontesteren, van het kapi-

talisme, van de grote produktiemiddelen; ten tweede kan de idee van de regie verhinderen dat een reeks belangrijke industriële ondernemingen ontmanteld worden : ACEC, AKZO, Glaverbel. Het kan daardoor mogelijk zijn deze ondernemingen aktief te houden en de tewerkstelling te behouden. We moeten ons nochtans niet tevreden stellen met het oprichten van de regie en er ons over verheugen. We moeten ze tot stand brengen op een zodanige manier dat de strijd voor de regie van belangrijke bedrijven uitloopt op positieve resultaten. Dit zal alleen mogelijk zijn in de mate dat die strijd gepaard gaat met een verandering in de machtsverhoudingen in ons land. Dit stelt dan het fundamenteel probleem van de bondgenootschappen.

De verandering in de machtsverhoudingen is noodzakelijk eerst en vooral opdat de instelling van de regie zich niet zou beperken tot het overhevelen van minder winstgevende bedrijfstakken aan de staat; bedrijfstakken waarvan de multinationals de welvaart niet hebben kunnen verzekeren. Er is een gevaar dus.

Men kan bijvoorbeeld kijken naar Empain, die zou aarzelen de ACEC-afdelingen van Gent en Ruisbroek terug te nemen. Hetzelfde kan gezegd worden voor Fabelta-AKZO en voor Glaverbel, waar er sprake geweest is van het opgeven van bepaalde afdelingen. Het eerste punt dat dus duidelijk moet zijn is dat de instelling van de regie het geheel van de onderneming moet omvatten, het hele industriële kompleks. De oprichting van de regie mag niet uitlopen op de ontranteling van het bedrijf.

Dit volstaat nochtans niet. Het volstaat niet dat de onderneming zou overgenomen worden door de staat, omdat de multinationals ze slecht bestuurd heeft. De staat moet vastbesloten zijn om aan die onderneming de nodige middelen te verschaffen om zich te ontwikkelen. De staat moet de onderneming die omgevormd is tot regie, de middelen geven om de noodzakelijke investeringen te doen. Dit is onmisbaar, temeer daar het meestal gaat om ondernemingen die de privé firma's slecht bestuurd hebben of waar ze niet de nodige investeringen in gedaan hebben.

Maar dit alles maakt ook een verandering in de politieke machten noodzakelijk. Anders neemt men het risico hetzelfde resultaat te bereiken als met de Cristalleries Val St.Lambert, waar de staat er zich toe beperkt heeft te doen wat de Generale Maatschappij niet had kunnen doen zonder op grotere weerstand van de arbeiders te botsen : de tewerkstelling systematisch reduceren en praktisch de likwidatie van het bedrijf veroorzaken.

Als men dezelfde weg zou opgaan voor de regies die voorgesteld zijn voor ACEC, AKZO en Glaverbel, dan zou men de geloofwaardigheid van de idee van

de regie en openbaar bezit volledig wegnemen. Als men moet vechten voor het instellen van de regie in bedrijven zoals ACEC, dan moet men goed inzien dat de regie, de overname door de staat, de nationalisatie geen paradijs is, geen remedie die alles oplost. De regie heeft niet op zich noodzakelijkerwijze een progressief karakter.

In feite bestaat er in België al een belangrijke openbare sektor. Al is deze sektor niet zo uitgebreid als in landen zoals Frankrijk, Italië en Groot-Brittannië, toch is hij niet te verwaarlozen. Hij bestaat niet alleen uit een hele reeks parastatale instellingen, zoals de Nationale Bank, de N.I.M. enz., maar hij bestaat ook uit sectoren die zo belangrijk zijn als het transport (de N.M.B.S., de buurtspoorwegen, Sabena, de lijn Oostende-Dover, enz.).

De openbare sektor is ook belangrijk voor de distributie van gas en elektriciteit, tenminste onder de vorm van gemengde vennootschappen, interkommunales, enz.

Men moet ook zeggen dat, tot hiertoe qua inhoud, de openbare of semi-openbare bedrijven niet progressiever, niet dynamischer zijn dan de bedrijven van de privé-sektor. Meer nog, de arbeiders in die openbare bedrijven genieten wel van een zekere arbeidszekerheid, maar de arbeidsvoorwaarden, de lonen, enz. zijn niet voordeliger dan in de privé-ondernemingen.

Bovendien worden de openbare bedrijven bestuurd in het essentiële belang van het kapitalisme. Soms gebeurt dit op een zeer duidelijke manier. Twee voorbeelden hiervan : voorkeurtarieven van de N.M.B.S. aan de grote trusts bvb., aan Distrigaz, waar de staat juist tussengekomen is opdat de vennootschap een dividend zou verzekeren, wat alleen kon gedaan worden door de gastarieven te verhogen, en dat ten voordele van de elektriciteits-trusts die een derde van het kapitaal bezitten.

Opdat een regie een progressieve inhoud zou hebben en de doeleinden bereiken die wij beoogen, is er dus eveneens een wijziging nodig in de politieke machtsverhoudingen die andere vormen van beheer zullen toelaten binnen de bedrijven. We moeten vooral de arbeiderskontrolle waarborgen. Zonder die kontrolle zal de regie de strijd tegen de krisis en voor de tewerkstelling niet bevorderen.

Bob Francis : Ik zou een vraag willen stellen in verband met de nieuwe beheersmodaliteiten van de regie, die dus een grotere syndikale deelname,

een grotere arbeiderskontrole zal mogelijk maken. Is het dan ook zo dat men die controle wil hebben in het beheer van de regie?

Louis Van Geyt : Controle op het beheer en niet in het beheer. Vooral binnen de huidige structuren, maar naar onze opvatting ook in de toekomstige socialistische maatschappij, zal de syndikale delegatie niet in het beheer zitten, maar controle uitoefenen op het beheer. Deze opvatting is vandaag geldig in het A.B.V.V., maar ook in bepaalde kringen van het A.C.V. Ik zou nochtans even willen onderstrepen dat, hoe belangrijk ook het probleem van de globale wijziging is van de politieke krachtsverhoudingen - wijziging die onontbeerlijk is om het perspectief te openen naar een meer diepgaande verandering (perspectief dat reeds behandeld werd door Pierre Joye) - de omvorming tot regie van een bedrijf zoals ACEC, zelfs vandaag, zelfs met een regering zoals de huidige, toch een verwezenlijking van grote betekenis zou kunnen zijn om het behoud van het bedrijf en van de tewerkstelling af te dwingen.

Jef Turf : Pierre Joye heeft de mogelijkheden aangehaald van een regie op voorwaarde dat de politieke verhoudingen veranderen ; Blansaer heeft gezegd wat de mogelijkheden van een ACEC-regie zijn als de energiesector generationaliseerd wordt. We zitten op het ogenblik met bepaalde politieke machtsverhoudingen, we hebben de nationalisatie van de energiesector niet, we zitten dan met het probleem dat, ingeval binnen enkele maanden er geen oplossing gevonden wordt, verschillende bedrijven zullen gesloten worden. De regie moet dus gezien worden als een poging om de tewerkstelling te behouden. Maar de regie is slechts leefbaar met het perspectief van structurele veranderingen in de economie, die samen vallen met de veranderingen van de politieke verhoudingen.

Pierre Joye : Ik zou iets willen verduidelijken in de opmerking die ik gemaakt heb. Die politieke verhoudingen, waarover ik het had, moeten niet geïnterpreteerd worden als de machtsstrijd die zich zal ontwikkelen als er gestreden wordt voor een nieuwe, socialistische maatschappij, maar wel de onmiddellijke machtsstrijd die zal plaatsvinden binnen het kapitalistische systeem om de instelling van de regie te verwezenlijken.

Eric Van Assel : Ik zou willen zeggen dat men twee zaken niet door elkaar mag gooien : aan de ene kant de discussie of men voor of tegen de regie

is, aan de andere kant de discussie over de tewerkstelling in ACEC en andere bedreigde bedrijven. In een poging om de problemen duidelijker te maken, heeft men ze tot hiertoe minder duidelijk gemaakt.

Het is vanzelfsprekend dat een oplossing zoals de regie voor ACEC een middel kan zijn om de moeilijkheden met Westinghouse tegen te gaan; maar voor de arbeiders in ACEC en andere bedreigde bedrijven zou de regie een middel moeten zijn om de tewerkstelling te bewaren. We moeten ons verder afvragen of we vandaag wel gewapend zijn om derpelijke wijzigingen te verwezenlijken en we moeten ook in staat zijn de reperiussies van zo'n beslissing op middellange termijn te overzien.

Het statuut van de regie is wel degelijk een tussenstap. Als men bepaalde maatregelen neemt, moet men er wel rekening mee houden dat het de bedoeling is dat datgene wat geproduceerd wordt, ten goede komt aan de gemeenschap. We moeten er ook rekening mee houden dat we in een bepaalde maatschappij leven en dat we een selektieve keuze zullen moeten maken om tot een regie te komen. Met welke bedrijven gaat men beginnen? Hoe kunnen we een kans maken? Want, in verband met wat gezegd is over het politiek bewustzijn - waar ik me kan bij aansluiten - moet men er ook aan denken dat er een politiek bewustzijn is van de andere kant. Men zal regionaal moeten tewerk gaan, op grond van regionale problemen, en niet zomaar holderdeholder. We zullen op een bepaalde tegenstand stuiten. Met de hervorming van de maatschappij, waarover Louis Van Geyt het had, zal men zeer selektief moeten tewerk gaan. Over de onderhandelingen die op het ogenblik bezig zijn bij ACEC-Westinghouse, zijn wij zeer weinig op de hoogte. Westinghouse lijkt teleurgesteld te zijn. Dat zijn wij ook. We willen er dus vooral de nadruk op leggen dat, als we spreken over het begrip van de regie, dat het een alternatieve vorm van tewerkstelling moet zijn.

Piet Frantzen : Ik geloof dat de grond van de zaak de idee van de regie is. En ik vraag me af of de regie in onze ekonomie wel een goede vorm is om een organisme van openbaar nut te beheren. Er zijn verschillende partijen die bij het beleid dienen betrokken te zijn : er zijn de mensen die in de onderneming werken, maar er zijn ook diegenen die de konsument zijn van die onderneming. En de belangen van die twee zijn niet steeds dezelfde. Bovendien werkt die onderneming in een maatschappelijke kontekst, d.w.z. in verband met andere ondernemingen. Ik dacht dat deze drie geleidingen (producenten, konsumenten en kollektiviteit), in de mate van het mogelijke, zouden moeten de leiding hebben van de onderneming. Het spreekt

vanzelf dat de aandeelhouders moeten uitgesloten zijn. Die brengen trouwens financieel nagenoeg niets bij. Maar de vraag is natuurlijk : hoe die drie geledingen samen te brengen? Voor de arbeiders van de onderneming is dat niet zo moeilijk : die kunnen verkozen worden door degenen die werken in de onderneming zoals het nu het geval is met de ondernemingsraad. Voor de kollektiviteit lijkt er me ook geen groot probleem te bestaan, met dien verstande dat ik daar liever dan burokraten, mensen zou zien die direkt bij de werking van de onderneming en de ekonomie betrokken zijn, zoals mensen van het Planbureau bijvoorbeeld, of mensen van de Gewestelijke Ekonomische raad of van de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappijen, in wier gebied de onderneming gelegen is. De minister die de voogdij uitoefent zou uiteraard ook een vertegenwoordiger moeten hebben. We moeten vermijden dat de regies of liever de gesocialiseerde ondernemingen, geleid worden door burokraten.

Het probleem is wel wie de konsument gaat vertegenwoordigen. Volgens mij is dat de vakbeweging. Er is hier wel gezegd dat de vakbonden niet willen meezetelen in het beheer van de bedrijven, maar ik zie dan toch op nationaal vlak dat de vakbonden meezetelen in allerlei instellingen met een openbaar karakter, en wat meer is, ze zitten er in als een minderheid. In mijn voorstel zouden zij niet in de minderheid zitten aangezien de beheerders alleraal mensen zouden zijn die er alle belang bij hebben dat de zaak zo goed mogelijk werkt, en ten voordele van de kollektiviteit. De beheerders zouden slechts voor een bepaalde duur dienen benoemd te worden, met dien verstande dat hun mandaat wel hernieuwbaar zou kunnen zijn. Verder zouden die gesocialiseerde ondernemingen over een maksimum beleidsautonomie dienen te beschikken, met dien verstande natuurlijk dat de realisatie van het plan moet primeren.

Zo zag ik in grote lijnen het beleid van de gesocialiseerde instellingen.

De vraag is dan gesteld met welke ondernemingen men zou moeten beginnen. Waarom zou men de proef niet doen met de openbare ondernemingen die reeds bestaan? En om het statuut te verkrijgen van de regie, ben ik het volledig eens met wat hier gezegd is daarover.

Men heeft ook gesproken over een vergoeding van de aandeelhouders. Er zijn natuurlijk veel formules mogelijk. In de dertiger jaren werd in het Plan van de Arbeid van de B.W.P. voorgesteld evenveel overheidskontrolestukken te kreëren als er aandelen van een te socialiseren onderneming in omloop waren. Heden ten dage denkt de B.S.P. er aan de staat op evenveel nieuwe aandelen, als er aandelen in omloop zijn, te laten inschrijven. Beide formules vertonen echter het nadeel de bestaande aandeelhou-

ders te laten bestaan, hetgeen steeds het risico zou meebrengen dat ze mettertijd opnieuw in hun oude rechten zouden hersteld worden. Daarom verkies ik de formule van het A.B.V.V., welke de aandelen omzet in obligaties op 30 jaar en zodoende de aandeelhouders definitief uitschakelt.

In verband met de manier waarop de regie tot stand zal komen, ben ik het er mee eens dat de revolutie niet zal gebeuren door discussies in het parlement. De geschiedenis toont aan dat er nooit grondige structurele wijzigingen gebeurd zijn door oppositie te voeren in het parlement. Er zal een hevige strijd mee gepaard gaan. De progressisten zullen zich moeten groeperen o.m. om massa-akties op touw te zetten. Maar men zal het vooraf eens moeten zijn over de doeleinden, zoniet wordt de ondernomen actie een flop. Wat betreft bepaalde kristen-demokraten bijvoorbeeld, als het er op aan komt te nationaliseren, dan willen ze dat niet. Ik ken geen enkel vooraanstaand kristen-demokraat die voorstander is van socialisatie. Degenen die er voorstander van waren, hebben de kristelijke arbeidersbeweging verlaten. Met "daklozen" kan men echter in de praktijk niet veel aanvangen.

Jef Turf : Ik geloof dat Piet Frantzen het probleem verbreed heeft. We kunnen nu de vraag stellen in verband met de gesocialiseerde bedrijven : kunnen we beginnen met de openbare diensten? En ik geloof dat hier heel het probleem van de krachtsverhoudingen zit, nu dat er eindelijk een begin is van een statuut van het overheidspersoneel.

Louis Van Geyt : Ik ga volledig akkoord met kameraad Van Assel als hij zegt dat het probleem van de regie enerzijds te doen heeft met de problemen van vandaag, en anderzijds met het perspectief van meer diepgaande structurele hervormingen. Vergis ik mij wanneer ik de indruk heb dat volgens hem de idee van de gesocialiseerde bedrijven meer zou te doen hebben met het tweede aspect dan met het eerste? Men kan inderdaad zeggen dat in de arbeidersbeweging van ons land er reeds zeer veel sprake geweest is van de ingewikkelde problemen die zich stellen wat betreft de wijze van beheren van de bedrijven in een toekomstige, zoniet socialistische, altans eerst grondig gedemocratiseerde maatschappij, - en dat de overgrote meerderheid der deelnemers aan de debatten terzake zich huiverig tonen t.o.v. het gevaar voor doorgedreven "etatisatie" en "burokratie" - hetgeen ook de belgische kommunisten best begrijpen en in ruime mate beamen.

Maar indien men deze discussie wil "overdragen" naar het terrein dat wij

vandaag betreden, dan betekent dit dat men het probleem van de regies benadert als zou het enigszins gaan om een soort van "socialistische eilanden" in de huidige maatschappij. Daar gaat het echter helemaal niet om, al was het maar omdat derpelijke "eilanden" niet de minste kans op bestaan hebben. Dit neemt echter niet weg dat er aan bepaalde bedrijfs-overnamen door de openbare sektor vandaag niet alleen een grote behoefte bestaat, maar een behoefte die in steeds bredere kring gepint aan gevoeld te worden. Terzale sluit ik me aan bij de beweringen van kameraad Van Assel, want ik geloof dat de hervormingen waarover vandaag sprake is van beperkte antimonopolistische, doch niet van socialistische aard zijn, en dat zij voornamelijk en zeer concreet te maken hebben met de strijd voor het behoud van de tewerkstelling. En het is waar dat, als men de tewerkstelling wil vrijwaren, men moet kijken naar de leefbaarheid van de betrokken bedrijven, t.t.z. niet alleen naar hun behoud, maar naar hun verdere technische evolutie, naar het uitbreiden van hun potentieel - mede op wetenschappelijk gebied - in functie van de wereldmarkt - ik bedoel uitdrukkelijk niet alleen de kapitalistische markt, maar ook de enorme afzetmogelijkheden naar de socialistische- en de ontwikkelingslanden.

Het probleem van vandaag is dan ook of men voor het voorstel van regie een voldoende steun kan winnen bij brede krachten van de arbeidersbeweging en van de democratische opinie - m.a.w. of men derpelijke brede krachten kan overtuigen dat de regie een antwoord biedt op de door hen onmiddellijk aan gevoelde behoeften inzake tewerkstelling, om het voorstel haalbaar te maken.

Koncreet hangt dit in grote mate af van de mogelijkheid om voor dit voorstel naast de K.P. en belangrijke stromingen in het A.B.V.V., ook belangrijke krachten in het A.C.V., alsook in de B.S.P. enerzijds, in de kristen-demokratische vleugels van C.V.P. en P.S.C. anderzijds te winnen. Laten wij het feit niet onderschatten dat in ons land het gros van de arbeidersbeweging de idee afwijst om n.a.v. de crisis en onder het voorwendsel ze te bestrijden, te laten tornen aan haar verworvenheden inzake tewerkstelling, koopkracht en syndikale rechten. En zulks wanneer in de Verenigde Staten, volgens recente statistieken, tijdens de laatste jaren de reële lonen met ongeveer 8 procent verlaagd zijn. Ook in West-Duitsland en in Groot-Brittannië is er een vermindering van de reële lonen waar te nemen, en zulks met de instemming van een meerderheidsstrooming der georganiseerde arbeidersbeweging. In België daarentegen overweegt in de arbeidersbeweging de idee dat de crisis geen offers verantwoordt. Op het eerste zicht is dat wellicht slechts een "zuiver sociale of kwantitatieve" idee, maar in feite is deze idee revolutionair : zij berust op de weige-

ring de "normale" gevolgen van de crisis van het systeem te dragen en dus op het in vraag stellen van de werking van het systeem zelf. Vandaar onze overtuiging dat de voorwaarden rijpen tot het bundelen van brede krachten voor altans gedeeltelijke structurele hervormingen, die rechtstreeks verband houden met de vrijwaring van "het verworvene", te beginnen met de tewerkstelling in een reeks door de monopolies met ontmanteling bedreigde grote bedrijven.

Om terug te komen op het probleem van de "innerlijke structuur" van de regie, zijn de kommunisten het er uiteraard mee eens dat de rechten van de werkers binnen zulk een staatsbedrijf maximaal dienen gevrijwaard te worden - en zelfs verruimd. Trouwens, reeds nu zijn de feitelijke syndikale rechten van de werkers in de openbare bedrijven veelal groter dan die van de arbeiders in de privé-bedrijven.

Nogmaals, de regie is op zich een "bescheiden" objektief, maar het kan een aanhef zijn voor de dynamiek van bredere en meer diepgaande veranderingen achteraf. Daarom is de konkrete aktie voor dergelijke "beperkte structurele hervorming" van zulk fundamenteel belang. Vooral in de bedrijven die vandaag door de multinationals bedreigd worden achten wij het noodzakelijk er alles voor te doen om de idee van de regie te doeningang vinden en tot konkreet strijdobjektief te maken. Het lijkt ons trouwens niet uitgesloten dat zelfs met een centrum-rechtse regering, zoals de huidige, en geplaatst tegenover de cynische aftakelings- en staatssteunverslindende plannen van Westinghouse en Erpain, een politieke meerderheid kan gewonnen worden voor het voorstel, vermits dit het enige is dat nog van aard lijkt om te verhinderen dat honderden en duizenden werkplaatsen, en meteen zeer belangrijke brokken van 's lands ekonomisch potentieel, worden geofferd. Dit neemt echter niets weg van de behoefte aan een verder en ruimer politiek perspektief, dankzij hetwelk de regie, voortgesproten uit de konkrete strijd voor tewerkstelling en koopkracht, een uitgangspunt kan worden voor een verdere maatschappijhervormende dynamiek in progressieve zin en gepaard aan een maksimale innerlijke demokratisering van het bedrijf. Dergelijke dynamiek heeft uiteraard niets te verwachten van het "Simonet-socialisme" en weinig of niets van het z.g. "sindikaal apolitisme" à la Houthuys.

Een laatste woord : gemengde bedrijven zijn wel de slechtste oplossing die bestaat, omdat zij in het kader van het huidig stelsel praktisch altijd uitmonden op een systematische privatisering van de winsten en een overheveling van de verliezen en de "lastposten" naar de gemeenschap. Wij streven dan ook uitdrukkelijk naar zuivere openbare bedrijven, binnen

dewelke de controle van de werkers maximaal aan bod komt.

Piet Frantzen : Er is één woord dat mij stoort, en dat is het woord "staatsbedrijf". Volgens mij is een staatsbedrijf een afdeling van het ministerie met alle gevolgen vandien : bureaucratie, niet noodzakelijk betere arbeidsvoorwaarden voor het personeel dan in privé-ondernemingen, mistevredenheid van de "konsument", enz.

Louis Van Geyt : Men kan wellicht een andere uitdrukking gebruiken, zoals genaaste of door de overheid overgenomen onderneming. Het is waar dat in een regie zoals Renault de arbeidsvoorwaarden niet noodzakelijk beter zijn dan in een privé-trust zoals Citroën. Maar men moet toegeven dat zo'n regie, zelfs in de Vde Franse republiek, en onder Giscard, niet te onderschatten resultaten kan bereiken inzake produktie, verkoop en tewerkstelling - dit onafgezien van het feit, dat het hier gaat om een "overblijfsel" van de progressieve hervormingen van dertig jaar geleden, veeleer dan van een "nieuwe verovering" i.v.m. de huidige heropleving en verbreding van de arbeiders- en democratische krachten doorheen de strijd tegen de crisis.

Robert Blansaer : De rol van de staat, van de regering, is een ernstige vraag, ook voor ACEC. Tegenwoordig moeten de beslissingen in het bedrijf genomen worden door de ondernemingsraad, maar dan ziet men dat de grote beslissingen meestal genomen en uitgevoerd worden van staat tot staat. ACEC zit er eerder bij en wacht af. De facturen gaantot 25 miljard. ACEC heeft op dit ogenblik de staat nodig; de staat speelt al een te grote rol.

Louis Van Geyt : Men moet wel oppassen dat er dan geen voorstellen gedaan worden zoals datgene middels hetwelk de B.S.P. de banken wil omvormen tot "gemengde" bedrijven waar de voornaamste teugels verder zouden in handen blijven van het grote privé-kapitaal.

Robert Blansaer : De staat heeft nu al een groot aandeel in ACEC : 68 % behoort aan Westinghouse, 6 % aan de Société Générale, 2,5 % aan Sofina en de rest is onbekend. Er blijft dus ongeveer 20 % over die door de staat kunnen opgekocht worden.

Jef Turf : Ik geloof dat men in ons land geen hervormingen kan afdwingen zonder dat verschillende groepen ermee akkoord gaan. Maar bij ACEC zegt het A.C.V. nu : als het niet anders kan, geef ons dan maar de regie. Dat is een belangrijke evolutie. We moeten de regie ook situeren in etappes.

Robert Blansaer : Wij hebben zelfs de vraag gesteld aan de algemene directeur, wat hij dacht van een regie bij ACEC en zijn antwoord was : in het huidige economisch systeem is dat niet de ideale oplossing, maar als er geen ander alternatief is, zouden wij het wel kunnen aanvaarden.

Louis Van Geyt : We moeten er ons op instellen het verworvene te verdedigen. De hogere kaders zien zich nu wel verplicht de idee van de regie te aanvaarden, omdat ook voor velen onder hen Westinghouse niet meer, en Empain alvast niet in de toekomst, een geldige oplossing bieden.

Eric Van Assel : Ja, het is een keuze die moet gemaakt worden. Als ge het goed hebt kunt ge verschillende opties nemen en kiezen, maar als het slecht gaat is het zwemmen of verdrinken. In zulke omstandigheden is de keuze niet moeilijk. Maar op lange termijn kan het wel nadelige gevolgen hebben dat men denkt dat met de regie alle problemen opgelost zijn. Men moet er rekening mee houden dat er bij de werknemers van ACEC een zekere graad van konservatisme is, omdat degenen die daar tewerkgesteld werden geschoolde arbeiders waren met een stielkennis die nodig was voor de vroeg-technologische ontwikkeling van ACEC. Nu speelt die stielkennis een veel kleinere rol dan vroeger, maar met die mentaliteit moet men rekening houden bij het instellen van een regie. Anders wordt dat een drama bij de behoudsgezinde arbeiders. Er zijn, bij manier van spreken, nog arbeiders die verliefd zijn op hun werkbank, en wanneer men dan grotere machines gaat aankopen omdat die meer renderen zal dit wel stuiten op hun weerstand. Daarom zie ik het als een noodzakelijke voorwaarde bij een regie, dat de hogere technische kaders volledig honderd procent geëngageerd zijn.

Bob Francis : Dat is een reëel probleem. Men moet het engagement hebben van de technische kaders, maar er zal ook een politieke strijd nodig zijn om aan de arbeiders goede werkvoorwaarden te bezorgen, en een politieke strijd om alle informatie over de ontwikkeling en de noden van het bedrijf door te spelen aan de arbeiders.

Eric Van Assel : Als men de politieke beweging er moet gaan bij betrekken, denk ik dat we nog een dag moeten wachten. We mogen geen luchtkastelen bouwen. Er is geen andere keuze dan ermee te wachten, indien men zeker wil zijn dat bepaalde waarborgen behouden blijven. De regie is geen doel op zich.

Piet Frantzen : Ik ben het er volledig mee eens. Men moet een plan hebben om de werkloosheid en de inflatie tegen te gaan. Bovendien is het ook belangrijk de financiële sektor te nationaliseren en een waarachtig plan op stellen dat waarlijk wordt uitgevoerd. Heden ten dage trekt niemand zich iets aan van het plan. Zelfs in de openbare sektor doet men precies alsof het plan niet bestaat. Openbare instellingen, zoals de Nationale maatschappij voor krediet aan de nijverheid, het Gemeentekrediet, de Algerene Spaar- en lijfrentekas, enz., welke wellicht tesamen een jaarlijks budget hebben van 200 miljard frank, voeren hun eigen politiek. Van overheidswege wordt hen trouwens niet gevraagd met het plan rekening te houden.

Het argument dat de inflatie en de werkloosheid niet op nationaal vlak kunnen opgelost worden, is gedeeltelijk juist. Daarom dient de internationale arbeidersbeweging ernaar te streven ook op internationaal vlak, reer in het bijzonder in het kader van de E.E.G., te plannen en te coördineren.

Jef Turf : Ik zou nog één opmerking willen maken. In het kommentaar van Eric Van Assel zie ik een kritiek. Die kritiek was misschien wel gerechtvaardigd met de voorstellen van regie die wij aangeduid hebben. Als er andere voorstellen zouden gedaan worden, die ook de tewerkstelling zouden waarborgen, dan zouden de arbeiders die oplossingen ook aanvaarden, tenzij het politiek bewustzijn anders is. Wat betreft de kaders : bij Fabelta en Glaverbel hebben zij, meer nog dan de sindikaten, de nationale oplossingen van regie voorgesteld, in tegenstelling met ACEC.

Eric Van Assel : Ik zou een sterk voorbehoud willen maken voor de kaders in ACEC. Globaal gesproken gaan de arbeiders in een periode van hoogconjunctuur overal rond om te zien waar ze een cent meer kunnen verdienen. In de recente periode van hoogconjunctuur zijn het nochtans de kaders geweest die aan een dergelijke klopjacht hebben gedaan om meer te verdienen. Is er dan niet het gevaar bij de regie dat het bedrijf te afhankelijk wordt van de kaders en dat we op hun engagement niet kunnen rekenen? Vandaag is er een beperkte mogelijkheid van controle bij de arbeiders in een bedrijf. Daarom zie ik een gevaar, dat in een regie de kaders ons in

feite verkopen. Die zaak is voor mij niet honderd procent duidelijk.

Louis Van Geyt : Ik zou een kleine vergelijking willen maken. Jef Turf heeft zojuist gezegd dat bij Fabelta en Glaverbel de kaders rede aan de spits staan van de beweging tot "intrede van de overheid" in het kapitaal van het bedrijf. Waarom? De reden is dat die bedrijven tot voor korte tijd onafhankelijk waren t.o.v. het buitenlandse kapitaal en zelf zorgden voor het essentiële van hun economische strategie en hun technische en wetenschappelijke vooruitgang. Sedert hun overname door de multinationals is hun wetenschappelijk potentieel afgescheiden of uitgevoerd naar het buitenland. De kaders hebben zelf de ervaring opgedaan dat deze bedrijven in feite gewurgd werden door de multinationals. Bij ACEC ligt de toestand wel enigszins anders. Daar berustte de financiële controle tot in '70 wel degelijk bij Belgisch kapitaal, maar de productie berustte al zeer lang in grote mate op patenten van Westinghouse. De kaders van ACEC hebben dus in veel mindere mate ervaren dat een onafhankelijke en creatieve research opgekocht of uitgevoerd werd. Daarom komen de kaders bij ACEC wellicht trager tot het besluit dat er grondig dient hervormd te worden, dan bij Fabelta en Glaverbel.

Eric Van Assel heeft ook gesproken over het "konservatisme" van de arbeiders. Hoe ontstaat hetgeen hij aldus bestempeld? Het ontstaat voornamelijk uit de vrees om hun vertrouwde werkwijze en -voorwaarden, hun tewerkstelling en hun koopkracht - nogmaals "het verworvene" - te verliezen. Waarom vechten de arbeiders soms voor het behoud van bedrijven die niet meer leefbaar zijn? Uit vrees hun eigen broodwinning te verliezen. We moeten dus de tewerkstelling volledig waarborgen om die vrees weg te nemen, en we moeten ook aan de jongere arbeiders een zeker vertrouwen geven in de mogelijkheid om de willekeur van de monopolies te bestrijden. Het is juist dat de regie op zichzelf geen nieuwe sociale of politieke etappe betekent. Het is de verdere dynamiek van de strijd die, gepaard aan het nader omlijnen van het antimonopolistisch perspectief, voor deze nieuwe etappe moet instaan. Publiek beheer of publieke eigendom alleen volstaan niet. Het voorbeeld van de spaarkas, daarnet aangehaald door Piet Frantzen, spreekt voor zichzelf. De motor van de verandering is de globale strijd voor een geheel andere politiek, en dus voor een ander bewind.

Jef Turf : Dit gesprek is zeer verrijkend geweest. Ik zou het hier willen stopzetten, alhoewel de discussie over de regie zeker nog niet beëindigd is.